

Е П И С К О П Б А Ч К И

Бладичански двор, Гимназијска 1, Нови Сад, тел.021/529-437, телефакс: 021/451-830
E-mail: epbacka@Eunet.rs

Епископ Бачки Иринеј

8. мај 2019.

Пасхални прелаз у верзији епископа Максима

У свом најновијем сочињенију на адресу моје маленкости, насловљеном *Пасхални прелаз*, а објављеном на Ђурђевдан текуће године, епископ западноамерички Максим (алтернативно: „Максим, епископ у Западној Америци“) по први пут за време наше невеселе јавне преписке налази и понеку лепу реч за мене, уместо подсмешљивих и омаловажавајућих, гдегде и увредљивих епитета којима ме је чашћавао у својим претходним текстовима. Хвала му за лепе речи! Ипак, он не био он када не би љубазне речи о томе како је епископ бачки Иринеј „успео да начини прелаз са критичких на много помирљивије тонове“ зачинио поновним, притом недоказаним и недоказивим помињањем „исхитреног реаговања“ дотичног на Саопштење западноамеричке епархије. У самој ствари, свако моје реаговање, укључујући и ово, истовремено је и критичко и помирљиво. Притом ниједно није било исхитрено већ изнуђено, изнуђено прозивањем од стране епископа Максима за сејање смутње. Он, додуше, великодушно наглашава да су прозвани „разни сејачи смутње (у множини!)“, а да „није био директно прозван лично бачки владика“. И овде је већ на први

поглед уочљив максимовски метод: мало топле љубазности, па хладан туш тврдокорности. Када владика Максим каже да ја нисам био *директно* прозван, онда то значи да сам био *индиректно* прозван. А управо је то и било повод и разлог за моје оглашавање, и то, опет понављам, не себе ради него у служби истине и наше Цркве по мери мојих могућности и скромних способности. Ја, уосталом, нисам ни наступио као „лично прозван” (било посредно било непосредно, није важно) него само са једном намером – да укажем на неке нетачности и погрешне поруке у поменутом Саопштењу.

Даље, искрено се радујем што и ја њему могу да узвратим комплимент за „пасхални прелаз” ка знатно мирољубивијем и смиренијем дискурсу, уз напомену да он, и поред те утешне и охрабрујуће чињенице, и даље инсистира на неким нетачним тезама и погрешним порукама. Посебно сам се обрадовао следећем по реду одељку његовог текста, у којем исповеда наше заједничко уверење о неопходности свецелог и саборног служења јединству Цркве. Верујем да у том одељку није био само формално љубазан него и суштински „на путу Богочовека”. Али зато већ у следећем одељку релативизује проблем саслуживања на тлу Северне Америке. Понавља да се обојица слажемо да са неканонским јурисдикцијама нема литургијског општења, али „случајно” заборавља своја претходна тврђења да расколничких украјинских јурисдикција и нема на североамеричком тлу осим ако наиђу као туристи. Кад ја документовано докажем супротно, он (нимало пасхално!) ћутке прелази преко тога и отвара нову тему. Тако поступа и овде: оспорава постојање одлуке Епископског Савета Српске Православне Цркве о односу према свим могућим украјинским

јурисдикцијама у САД и Канади и, у свом већ устаљеном стилу, додаје да „епископ Иринеј није добро обавештен ни о случајевима у Охају ма ко да му је ту послужио као извор вести”. Ево, дакле, и извора и кључних делова званичних текстова!

1. Из извештаја Епископа источноамеричког Иринеја Светом Архијерејском Синоду на тему „Епископска акта свештенству Епархије источноамеричке поводом украјинског питања” (Ебр. 043 од 22. јануара 2019; Синбр. 419/зап. 254, од 18. априла 2019), у којем, под насловом „Украјинско питање и свеправославна саслуживања”, стоји следеће:

„Као што је познато, најљубљенији, дар међуправославне саборности и јединства је непроцењива дијадема која крунише нашу Православну Цркву као *Једну, Свету, Саборну и Апостолску*. Стога сви ми морамо тежити да штитимо ову спасоносну димензију наше вере.

Ми овде, у Сједињеним Америчким Државама, уживамо посебан благослов да можемо међусобно саслуживати и молитвено општити са браћом и сестрама православне вере једни у црквама других, са архијерејима и свештенством наше свеправославне заједнице.

Украјинско питање је, такорећи, довело до одређених тензија у погледу овог јединства, а тиме, и на исти начин, ставило питање међусобног саслуживања у први план, посебно са чињеницом да се приближава Недеља Православља. Ми сви смо обавезни поштовати одлуку Светог Архијерејског Сабора Српске

Православне Цркве од 6. и 7. новембра 2018. године, која каже:

Сабор најпре са жаљењем констатује да је Цариградска Патријаршија донела канонски неутемељену одлуку да рехабилитује и за епископе призна двојицу вођа расколничких групација у Украјини, Филарета Денисенка и Макарија Малетича, заједно са њиховим епископатом и клиром, од којих је први својевремено канонски лишен чина, а потом искључен из црквене заједнице и подвргнут анатеми, а други је ионако лишен апостолског прејемства као духовни изданак секте такозваних самосветих, због чега Свети Архијерејски Сабор ту одлуку цариградског Синода сматра необавезујућом за Српску Православну Цркву.

Сабор не признаје наведене личности и њихове следбенике за православне епископе и клирике и, следствено, не прихвата литургијско и канонско општење са њима и њиховим присталицама.

Да би заштитио јединство, а у светлу горе наведене Одлуке, Епископски Савет Српске Православне Цркве у Северној и Јужној Америци донео је следећу

ОДЛУКУ

Сваки епархијски архијереј дужан је обавестити своје свештенство и монаштво да сви ми настављамо неумањено саслуживати на свеправославним сабрањима и одржавати међуправославне везе.

Међутим, и нажалост, сада па до даљњег, не можемо саслуживати са архијерејима и свештенством

помесних украјинских јурисдикција (подвлачење моје).

Оно свештенство које жели да учествује у свеправославним службама са намером да саслужује, а нађе се у ситуацији у којој је исто немогуће, дужно је да то не чини, те да на богослужењу учествује са места где стоје верни.

Нека нас ова година благодати Господње доведе до јединства у Христу и у жељену саборност!”

2. Из Окружне посланице Епископа источно-америчког Иринеја на тему „Украјинско питање и свеправославна саслуживања” (Ебр. 68 од 5. фебруара 2019; Синбр. 419/зап. 254 од 18. априла 2019):

„Ми овде, у Сједињеним Америчким Државама, уживамо посебан благослов да можемо међусобно саслуживати и молитвено општити са браћом и сестрама православне вере једни у црквама других, са архијерејима и свештенством наше свеправославне заједнице.

Нажалост, у овом тренутку, као што вам је познато, учињен је болан изузетак по питању украјинских јурисдикција у Сједињеним Америчким Државама, с обзиром на одлуку Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве, од 6. и 7. новембра 2018 (...)

У светлу горе наведене одлуке, налазимо за сходно објаснити наше покушаје настојања за одржање и очување јединства са свима, мада не можемо саслуживати са украјинским Православљем у овој земљи, и поред знања да се оно налази под омофором Васељенске Патријаршије (подвлачење моје).

Дана 22. септембра 2018. године, у суботу, један број свештенства Украјинске Православне Цркве у Сједињеним Америчким Државама саслуживао је са рашчињеним, екскомуницираним и анатемизираним Филаретом Денисенком на освећењу споменика на тлу украјинске православне катедрале Светог Владимира у Парми, Охајо, под јурисдикцијом Украјинске Православне Цркве у САД (Васељенска Патријаршија). Поред тога, ова концелебрација је, поред канонског и неканонског украјинског православног свештенства, укључивала и украјинске унијске јерархе и свештенство (подвлачење моје).

Са еклисиолошког аспекта наше Цркве, догађај оваквих размера и последица би се могао славити уз потпун јерархијски пристајак или пак као чин крајњег пркоса. У оба случаја, и нажалост, он нам више не дозвољава да саслужујемо са архијерејима и свештенством ове Цркве.

Слична саслуживања на Литургијама десила су се и у петак, 21. септембра, у цркви Св. Николе „Кијевске Патријаршије” у Вадсворту, Охајо, и у недељу, 23. септембра 2018. године, у цркви Свете Тројице „Кијевске Патријаршије” у Северном Ројалтону, Охајо.

Међутим, можемо и морамо се молити за њих, као и за све оне који због вере већ трпе прогонство у Украјини: Његово Блаженство Митрополит кијевски и све Украјине Онуфрије, његови архијереји, његово свештенство, монаштво и верни народ, и за просветљење оних који су, по речима Његове Светости, нашег Патријарха Иринеја, створили такво искушење за Православље:

Украјина је велико искушење за Православље уопште. А то искушење има огромну важност јер се тиче језгра Православља. То није нешто што долази извана него је феномен унутар наше куће. Вероватно су они који су измислили зло против Православља били промишљени, а оно што се дешава у Украјини личи на бомбу бачену у нашу кућу (Москва, 29. јануар 2019.).

Помолимо се да, пре или касније, дођемо до истинског јединства и тако претворимо нашу колективну патњу у радост!”

3. Из извештаја Епископа источноамеричког Иринеја Светом Архијерејском Синоду на тему „Епископска акта свештенству Епархије источноамеричке поводом украјинског питања” (Ебр. 213 од 8. априла 2019, Синбр. 419/зап. 254 од 18. априла 2019):

„Овим обавештавамо Свети Архијерејски Синод наше најсветије Цркве да смо поводом питања неканонске ситуације у Украјини нашли за сходно да свему свештенству подручне Нам Епархије источноамеричке доставимо пар званичних аката (прилог: Ебр. 43 од 22. јануара 2019, и Ебр. 68 од 5. фебруара 2019. године) са детаљним упутствима богослужбеног и општецрквеног опхођења са свештенством Украјинске Православне Цркве у САД, који су под омофором Цариградске Патријаршије (подвлачење моје).

У наведеним актима смо, у неколико параграфа, подвукли став наше Цркве по поменутом предмету, његову примену у богослужбеном и црквеном животу, као и детаљно упутство свештенству о очувању

свеправославног јединства у новонасталим околностима.

Овде подсећамо Свети Архијерејски Синод и на званични одговор Румунске Православне Цркве Васељенском Патријарху, а и на разговор са њиховим помесним Митрополитом, у коме је изнет захтев да се испита случај примања украјинских самосвјатих јурисдикција у Сједињеним Америчким Државама и Канади под омофор Цариградске Патријаршије.

У прилогу овог акта, такође достављамо Светом Архијерејском Синоду и једну дигиталну фотографију, на којој се види како, у присуству украјинског председника Петра Порошенка, митрополит Антоније саслужује са унијатима и другим расколницима” (подвлачење моје).

Ја нисам добро обавештен о приликама и неприликама Православља у Америци, али бих рекао да је мој имењак, Епископ источноамерички Иринеј, као надлежни архијереј, веома добро обавештен о збивањима у његовој епархији, па и о случајевима у Охају, и да његови текстови нису сумњив извор. Неће, дакле, бити да „никакве канонске помесне украјинске јурисдикције у Америци не постоје”, како тврди мој млађи брат и саслужитељ. Постоји украјинска јурисдикција под омофором Цариграда, за коју сам ја опрезно рекао да у начелу није спорна и да се са њом мање-више саслуживало, бар доскора, а колико је и она озбиљна одлично је илустровао мој Преосвећени имењак у цитираним текстовима. Из њих се види и то да ја нисам измислио став Епископског Савета Српске Православне Цркве у Америци по украјинском питању.

У продужетку епископ Максим, на моју искрену радост, изјављује да не прихвата нову цариградску еклисиологију и теорију о јурисдикцији Цариграда над укупном „дијаспором”, али, држећи се свог цик-цак метода у дијалогу, заборавља да ја њему нисам ни приписао прихватање те чудне нововековне теорије Цариграда него сам му братски скренуо пажњу на нетачност његовог мишљења да нас Цариграђани, како рече, у дијаспори ословљавају онако како и ми сами себе идентификујемо. Само у тој намери сам се позвао на 28. халкидонски канон и његово право значење и указао на заиста недопустиву манипулацију наших отаца и браће из Фанара титулама учесникâ Критског сабора из дијаспоре. И у завршним разматрањима владике Максима присутна је његова уобичајена дијалошка тактика „топло-хладно”. Својим радом у оквиру женевских припрема за Критски сабор нисам се хвалио него сам само одговорио на његово питање зашто се у Женеви нисам бунио против фанариотских претензија, да би он сада, после мога скромног сведочења, поверовао да сам тамо, заједно са митрополитом Амфилохијем, ипак заступао и бранио православна еклисиошка начела. Како се његов, Максимов, одговор на моје питање о смислу 28. халкидонског канона „подразумевао”, чему се опет искрено радујем, тако је ваљда и моје држање у Шамбезију могло да се подразумева, а не да се доводи у питање. Мој саговорник, признајући ми извесне напоре у Шамбезију, ипак, у свом маниру, додаје да моји потписи стоје „на свим релевантним документима о православној дијаспори од 1993. године до данас”. Нажалост, ни ово „спочитавање” епископа Максима мени злехудом не одговара чињеницама, као ни она претходна. Објаснићу редом!

1. Сви „релевантни документи” са саветовања у Шамбезију су били припремни, радни материјал, предлози за одлуке, а не одлуке. Одлуке је требало да донесе Сабор и нико други.

2. Потписивани су само и искључиво они текстови за које је постојао консензус свих присутних представника помесних Цркава.

3. Није било никаквих предлога о дијаспори, баш зато што се унапред знало да по том питању постоје два дијаметрално супротна гледишта. Документ под насловом „Православна дијаспора” то и констатује када каже да „у овој фази”, и то „из историјских и пастирских разлога”, није могуће доћи до коначног, еклисиолошки и канонски исправног и за све аутокефалне Цркве прихватљивог решења, те се засад, „у прелазном стадијуму”, предлаже само оснивање православних епископских конференција или сабрања у земљама дијаспоре и, у наставку, формулише се предлог Правилника о раду тих конференција или сабрања (о свему овоме видети у зборницима *Συνοδικά/Synodica*, књ. 11, Шамбези-Женева 2015, стр. 290 – 301; књ. 12, Шамбези-Женева 2015, стр. 256 – 265; књ. 13, Шамбези-Женева 2016, стр. 323 – 332).

Документе су по правилу потписивали само шефови делегација, у нашем случају митрополит Амфилохије. Ја јесам потписник текста о православној дијаспори, односно о епископским сабрањима у дијаспори, на Четвртом предсаборском саветовању, одржаном 2015. године, уместо митрополита Амфилохија (вероватно у његовом одсуству или по његовом налогу, не сећам се), као и на Петом, одржаном 2016. године. На свим осталим предсаборским документима стоји само потпис митрополита Амфилохија, а на неким, усвојеним и на Сабрању Предстојатеља

Цркава, и потпис нашег Патријарха у низу потписа свих осталих Предстојатеља. Понављам: потписани су *припремни* текстови, и то само они који су били свеправославно усаглашени и консензусом усвојени. На самом пак Критском сабору – који од наше Цркве, колико знам, није ни признат ни непризнат као „Свети и Велики Сабор” него је примљен на знање извештај о нашем учешћу на њему – „изостанак потписа појединих епископа” не мења ствар. Ту се потпуно слажем са владиком Максимом. Уосталом, сви смо све потписали као прихватљиво осим еклисиолошки немуштог и крајње двосмисленог текста о односу Православне Цркве према инославнима, који многи, из разлога савести, нису потписали. Ја га, примера ради, попут многих других, нисам потписао, али то не значи да сам икоме оспорио слободу да га потпише, по сопственој савести. Најзад, морам поново да кажем да није тачно тврђење епископа Максима да је „у финалним актима Критског сабора” његова титула исправљена и да ће се то показати „када та акта буду коначно и званично објављена”. Текстови Сабора су већ „коначно и званично” доступни јавности, не само у службеном издању *Synodica* и не само у грчком оригиналу већ и у преводу на српски језик у књизи „Свети и Велики Сабор: Учешће и сведочење Српске Православне Цркве” коју су године 2017. издали *Светигора* (Цетиње – Београд) и *Севастијан Прес* (Алхамбра, Калифорнија). У првом делу те књиге (стр. 49 – 155) налазе се сви званични саборски текстови, на грчком и на српском, са потписима после текстова, где се јасно види коју и какву титулу Цариград признаје епископима расејања, међу њима и епископу Максиму, а уз коју је он ставио свој потпис, без икакве исправке или измене. Ако коза лаже, рог не лаже. Не бих на овоме сада поново

инсистирао да владика Максим није по други пут, противно чињеницама, инсистирао на томе да му је титула исправљена. Узгред буди речено, надам се да ће ми он уписати у малу заслугу – или макар узети као олакшавајућу околност – мој текст, пун наде и добрих очекивања од Сабора, писан непосредно пред његово сазивање, а штампан на почетку књиге „Свеправославни Сабор: богословски допринос Српске Православне Цркве” (изд. Светигора, Београд 2016) као њен предговор.

Попут почетка текста *Пасхални прелаз*, тако и његов завршни акорд звучи као прихватање тога да смо обојица у оном главном и суштинском сагласни премда другачије, понекад и сасвим опречно, гледамо на конкретну проблематику о којој већ одавно водимо јавну преписку. И сâм ту оцену прихватам, са пасхалном надом да се *пасхални прелаз* убудуће неће тицати само преласка на „мирољубивије тонове”, његове или моје, него да ће се тицати, пре свега, уласка у благодатни простор „истиновања у љубави”. Ако смо томе бар на корак ближе него што смо били на почетку наше јавне дискусије, онда она можда и није била потпуно јалова и бесмислена, на уштрб предрагоценог времена Великог и Часног Поста. Христос васкрсе!